

OBSAH

Úvod	13
Z historie otorinolaryngologie	13
A. OTORINOLARYNGOLOGICKÁ PROPEDEUTIKA	15
1. Klinická anatomie, fyziologie a patologie ucha, nosu a krku	17
1.1. Poznámky z embryologie	17
1.2. Nos a vedlejší dutiny nosní	18
1.2.1. Anatomie nosu a vedlejších dutin nosních	18
1.2.2. Funkce nosu a vedlejších dutin nosních	20
1.2.2.1. Imunitní soustava sliznice dutiny nosní	20
1.2.2.2. Klimatizační funkce nosu	21
1.2.2.3. Čichová funkce	21
1.2.2.4. Reflexní činnost	21
1.2.2.5. Funkce vedlejších dutin nosních	21
1.2.3. Patologie zánětů sliznice dutiny nosní	22
1.3. Hltan	22
1.3.1. Anatomie hltanu	22
1.3.2. Funkce hltanu	24
1.3.3. Patologie zánětů hltanu	24
1.4. Slinné žlázy	25
1.4.1. Anatomie slinných žláz	25
1.4.2. Funkce slinných žláz	25
1.4.3. Patologie slinných žláz	25
1.5. Jícen	26
1.5.1. Anatomie jícnu	26
1.5.2. Fyziologie polykacího aktu	26
1.5.3. Patologie jícnu	26
1.6. Hrtan	26
1.6.1. Anatomie hrtanu	26
1.6.2. Funkce hrtanu	28
1.6.3. Patologie hrtanu	30
1.7. Průdušnice a průdušky	30
1.7.1. Anatomie tracheobronchiálního stromu	31
1.7.2. Funkce tracheobronchiálního stromu	31
1.7.3. Patologie tracheobronchiálního stromu	31
1.8. Ucho	31
1.8.1. Anatomie ucha	31
1.8.1.1. Zevní ucho	31
1.8.1.2. Střední ucho	32
1.8.1.3. Vnitřní ucho	33
1.8.2. Sluchová funkce	34
1.8.3. Rovnovážná funkce	35
1.8.4. Patologie sluchového ústrojí	36
1.8.4.1. Patologie převodního ústrojí	36
1.8.4.2. Patologie percepčního ústrojí	36
1.8.5. Patologie rovnovážného ústrojí	37
1.9. Zevní krk	37
1.9.1. Anatomie zevního krku	37
1.9.2. Fyziologie zevního krku	38
1.9.3. Patologie zevního krku	38

2. Otorinolaryngologická symptomatologie	39
2.1. Bolest	39
2.1.1. Bolest ucha	39
2.1.2. Bolest při nemocích nosu a vedlejších nosních dutin	39
2.1.3. Bolest hltanu a jícnu	40
2.1.4. Bolest hrtanu a průdušnice	40
2.2. Hypestézie a anestézie	40
2.3. Obmy a křeče	40
2.3.1. Neurogenní poruchy hybnosti	40
2.3.2. Myogenní a mechanické poruchy hybnosti	41
2.4. Nedoslýchavost a hluchota	41
2.5. Závrať	42
2.6. Poruchy čichu	42
2.7. Poruchy chuti	43
2.8. Poruchy zraku, oko-hybnosti a očné	43
2.9. Poruchy hlasu	43
2.10. Poruchy řeči	43
2.11. Dyspnoe	44
2.12. Dysfagie	45
2.13. Zvracení	45
2.14. Patologická sekrece	45
2.15. Krvácení z dýchacích a polykacích cest	46
2.15.1. Epistaxis	46
2.15.2. Haemoptysis	46
2.15.3. Haematemesis	46
3. Vyšetřovací metody a ošetření v ORL	47
3.1. Otorinolaryngologické pracoviště	47
3.2. Vyšetření dutiny ústní a hltanu	48
3.2.1. Vyšetření dutiny ústní	49
3.2.2. Vyšetření hltanu	49
3.2.3. Vyšetření chuti	51
3.2.4. Ošetření v oblasti hltanu	51
3.3. Vyšetření jícnu	51
3.4. Vyšetření nosu a vedlejších dutin nosních	53
3.4.1. Přední rinoskopie	53
3.4.2. Zadní rinoskopie	54
3.4.3. Vyšetření čichu	55
3.4.4. Vyšetření nosní průchodnosti	55
3.4.5. Vyšetření vedlejších dutin nosních	55
3.4.6. Ošetření v oblasti nosu a paranazálních dutin	57
3.4.6.1. Anemizace vývodů paranazálních dutin	57
3.4.6.2. Punkce čelistní dutiny	57
3.4.6.3. Ošetření u epistaxe	58
3.5. Vyšetření hrtanu	59
3.5.1. Nepřímá laryngoskopie	59
3.5.2. Přímá laryngoskopie	60
3.5.3. Normální nález	60
3.5.4. Vyšetření hlasu	61
3.5.5. Vyšetření řeči	61
3.5.6. První pomoc u hrtanové dušnosti	61
3.5.6.1. Konzervativní a kauzální terapie	61
3.5.6.2. Chirurgická terapie	61
3.6. Vyšetření tracheobronchiálního stromu	64
3.7. Vyšetření sluchového ústrojí	64
3.7.1. Fyzikální vyšetření	64
3.7.2. Vyšetření sluchu	65
3.7.2.1. Vyšetření pomocí řeči	65
3.7.2.2. Vyšetření ladičkami	66
3.7.2.3. Tónová audiometrie	66
3.7.2.4. Audiometrie řeči	68
3.7.2.5. Nadprahová audiometrie	68
3.7.2.6. Otoakustické emise	69
3.7.2.7. Objektivní audiometrie	69
3.7.2.8. Tympanometrie	69
3.7.2.9. Vyšetření při podezření na simulaci poruchy sluchu	70
3.7.2.10. Vyšetření ušních šelstů	70

3.7.2.11. Vyšetření sluchu v dětském věku	70
3.7.2.12. Vyšetření centrální poruchy sluchu	70
3.8. Vyšetření vestibulárního ústrojí	71
3.8.1. Spontánní vestibulární jevy	71
3.8.2. Experimentální vyšetření vestibulárního ústrojí	72
3.8.2.1. Kalorické vyšetření	72
3.8.2.2. Vyšetření rotací	73
3.8.2.3. Vyšetření píštělového příznaku	73
3.9. Rentgenologické vyšetření spánkové kosti	74
3.10. Ošetření v oblasti ucha	74
3.10.1. Ošetření a výplach zvukovodu	74
3.10.2. Paracentéza (myringotomie) bubínku	75
3.10.3. Provzdušňování středního ucha	76
3.11. Vyšetření zevního krku	76
3.11.1. Inspekce	76
3.11.2. Palpace	76
3.11.3. Laboratorní vyšetření	77
3.12. Vyšetření mozkových nervů	77

B. SPECIÁLNÍ OTORINOLARYNGOLOGIE

1. Nemoci nosu a vedlejších dutin nosních	81
1.1. Vývojové vady	81
1.1.1. Rozštěpové vady	81
1.1.1.1. Rozštěpové vady nosu	81
1.1.1.2. Rozštěpy rtu, čelisti a patra	81
1.1.2. Stenózy a atrezie dutiny nosní	82
1.1.2.1. Meningoencefalokéla	82
1.1.2.2. Choanální atrezie, stenóza a atrezie nosního vchodu	82
1.2. Deformity nosu a nosní přepážky	83
1.2.1. Deformity zevního nosu	83
1.2.2. Deviatio septi nasi	83
1.3. Záněty nosu a nosních dutin	84
1.3.1. Záněty zevního nosu a nosního vchodu	84
1.3.1.1. Eczema nasi	84
1.3.1.2. Folliculitis vestibuli nasi. Furunculus nasi	84
1.3.1.3. Erysipelas	85
1.3.1.4. Rhinophyma	86
1.3.2. Rhinitis acuta	86
1.3.3. Rhinopathia chronica	87
1.3.3.1. Rhinitis chronica simplex	88
1.3.3.2. Rhinitis chronica hypertrophica	88
1.3.3.3. Rhinitis chronica atrophica	88
1.3.3.4. Rhinopathia medicamentosa	89
1.3.3.5. Rhinopathia gravidarum	89
1.3.3.6. Rhinopathia neurovascularis – hyperreactiva	89
1.3.3.7. Rhinopathia allergica	90
1.4. Nosní polypy	91
1.5. Záněty vedlejších dutin nosních	92
1.5.1. Sinusitis paranasalis acuta	92
1.5.2. Sinusitis paranasalis chronica	93
1.6. Komplikace zánětů dutiny nosní a dutin paranazálních	95
1.6.1. Místní komplikace zánětů dutin paranazálních	95
1.6.1.1. Slizniční cysty dutiny čelistní	95
1.6.1.2. Mukokély dutin paranazálních	96
1.6.1.3. Kostní komplikace	97
1.6.1.4. Očnicové komplikace	97
1.6.1.5. Nitrolebeční komplikace	98
1.6.1.6. Vzdálené komplikace	99
1.7. Specifické záněty v oblasti nosu a hltanu	99
1.7.1. Tuberkulóza oblastí nosu	99
1.7.2. Lues oblastí nosu	99
1.7.3. Rinosklerom	99
1.8. Nádory nosu a dutin paranazálních	100
1.8.1. Nezhojbné nádory	100
1.8.2. Zhojbné nádory	100
1.8.2.1. Zhojbné nádory zevního nosu a obličejce	100

1.8.2.2. Rakovina dutiny nosní a paranazálních dutin	101
1.8.2.3. Wegenerova granulomatóza	101
2. Nemoci hltanu	103
2.1. Hyperplazie lymfoepiteliálního hltanového okruhu	103
2.2. Záněty hltanu a jeho lymfoepiteliálních orgánů	104
2.2.1. Akutní záněty mandlí – angíny	104
2.2.1.1. Hnisavé (samostatné) angíny	104
2.2.1.2. Angíny symptomatické	106
2.2.1.3. Angíny druhotné	107
2.2.2. Komplikace angín	107
2.2.2.1. Pseudoabscessus tonsillae	107
2.2.2.2. Phlegmona et abscessus peritonsillaris	107
2.2.2.3. Lymphonoditis colli abscedens	109
2.2.2.4. Phlegmona baseos oris. Angina Ludowici	109
2.2.2.5. Phlegmona colli. Abscessus lateropharyngealis	109
2.2.2.6. Abscessus retropharyngealis	110
2.2.2.7. Sepsis tonsillogenes	110
2.2.2.8. Febris rheumatica	111
2.2.3. Vleklé záněty lymfatického hltanového okruhu	111
2.2.3.1. Vleklý zánět patrových mandlí	111
2.2.3.2. Hyperkeratosis lacunaris tonsillarum	112
2.2.3.3. Vegetationes adenoideae	112
2.2.4. Pharyngitis acuta	113
2.2.4.1. Pharyngitis (rhinopharyngitis) acuta catarrhalis	113
2.2.4.2. Pharyngitis follicularis acuta (granularis, lateralis)	114
2.2.5. Pharyngitis chronica	114
2.2.5.1. Pharyngitis chronica hypertrophica	114
2.2.5.2. Pharyngitis chronica atrophica (sicca)	114
2.2.6. Specifické záněty hltanu	114
2.3. Nádory hltanu	115
2.3.1. Benigní nádory hltanu	115
2.3.1.1. Pendulující papilom hltanu	115
2.3.1.2. Juvenilní angiofibrom nosohltanu	115
2.3.2. Maligní nádory hltanu	115
2.3.2.1. Carcinoma oropharyngis	116
2.3.2.2. Carcinoma epipharyngis	116
2.3.2.3. Carcinoma hypopharyngis	117
2.3.2.4. Lymphoma pharyngis	117
2.4. Projevy AIDS v ORL	118
3. Nemoci jícnu	119
3.1. Vývojové vady	119
3.2. Záněty jícnu	119
3.2.1. Oesophagitis acuta	119
3.2.2. Oesophagitis chronica	119
3.3. Divertikly polykacích cest	120
3.4. Jícnové varixy	121
3.5. Poruchy motility jícnu	121
3.6. Nádory jícnu	122
3.6.1. Nezhojbné nádory jícnu	122
3.6.2. Rakovina jícnu	122
4. Nemoci hrtanu	125
4.1. Vývojové vady	125
4.1.1. Stridor laryngis congenitus – vrozená laryngomalacie	125
4.1.2. Laryngocele	125
4.1.3. Diaphragma laryngis	126
4.2. Záněty hrtanu	126
4.2.1. Laryngitis catarrhalis acuta	126
4.2.2. Stenózující (sufokující) laryngitidy	127
4.2.2.1. Laryngitis subglottica – pseudocroup	127
4.2.2.2. Laryngitis supraglottica – epiglottitis	128
4.2.2.3. Laryngitis phlegmonosa	128
4.2.2.4. Oedema laryngis. Laryngitis oedematosa. Quinckeho edém	129
4.2.2.4. Laryngotracheobronchitis pseudomembranacea et crustosa	129

4.2.3. Laryngitis chronica	130
4.2.3.1. Laryngitis chronica atrophica	130
4.2.3.2. Laryngitis chronica hypertrophica Hyperplasia laryngis	130
4.2.4. Specifické záněty hrtanu	132
4.2.4.1. Tuberkulóza hrtanu	132
4.2.4.2. Sklerom	132
4.2.4.3. Lues	132
4.3. Nádory hrtanu	133
4.3.1. Benígní nádory hrtanu	133
4.3.2. Rakovina hrtanu	133
4.3.3. Faryngolaryngeální rakovina	136
4.4. Poruchy hrtanové inervace	137
4.4.1. Obrny fonačního svalstva	137
4.4.2. Křeče fonačního svalstva – laryngospasmus	138
4.4.3. Neuralgie a anestézie n. laryngeus superior	138
4.5. Poznámky k patologii a klinice průdušnice	139
5. Nemoci ušní	141
5.1. Vývojové vady	141
5.1.1. Apostisis auriculae	141
5.1.2. Microtia et atresia meati acustici externi	141
5.1.3. Appendices praeauriculares. Fistula auris congenita	142
5.1.4. Hypoplasia labyrinthi	142
5.2. Nemoci zevního zvukovodu	142
5.2.1. Cerumen obturans – mazová zátka zvukovodu	142
5.2.2. Pruritus meati acustici externi	143
5.2.3. Záněty kůže zevního zvukovodu a boltce	143
5.2.3.1. Otitis externa circumscripta – furunculus meati acustici externi	143
5.2.3.2. Otitis externa diffusa	143
5.2.3.3. Perichondritis auriculae	145
5.2.3.4. Myringitis	145
5.3. Záněty středního ucha	145
5.3.1. Catarrhus tubae auditivae acutus	145
5.3.2. Catarrhus tubotympanalis chronicus – seromukotympanon – otitis media secretoria	146
5.3.3. Otitis media acuta	147
5.3.3.1. Otitis media acuta suppurativa kojenců a batolat	148
5.3.3.2. Otitis media acuta suppurativa ve stáří	148
5.3.3.3. Otitis media haemorrhagica	149
5.3.4. Otitis media acuta suppurativa recidivans	149
5.3.5. Otitis media latens, acuta exacerbens	149
5.3.6. Mastoiditis	150
5.3.7. Otitis media chronica suppurativa	151
5.3.7.1. Otitis media chronica suppurativa mesotympanalis	151
5.3.7.2. Otitis media chronica suppurativa epitympanalis	152
5.3.7.3. Otitis media chronica suppurativa mesoepitympanalis	154
5.3.8. Residua post otitidem mediam	155
5.3.8.1. Rezidua na bubínku	155
5.3.8.2. Processus adhaesivus cavi tympani. Tympanosclerosis	156
5.4. Záněty vnitřního ucha	156
5.4.1. Labyrinthitis circumscripta – Fistula labyrinthi	156
5.4.2. Labyrinthitis diffusa	157
5.4.2.1. Labyrinthitis serosa	157
5.4.2.2. Labyrinthitis purulenta	157
5.5. Labyrintopatie a neuropatie n. statoacustici	157
5.5.1. Presbycusis	158
5.5.2. Nedslychavost z hluku	158
5.5.2.1. Akustické trauma	160
5.5.2.2. Explozní trauma	160
5.5.2.3. Nedslychavost z dlouhodobého přetížení hlukem	162
5.5.3. Hereditární vady sluchu	164
5.5.4. Prenatálně a perinatálně získané poruchy sluchu	165
5.5.4.1. Prenatálně získané poruchy sluchu	165
5.5.4.2. Perinatálně získané poruchy sluchu	165
5.5.5. Náhlá percepční porucha sluchu a rovnováhy	166
5.5.5.1. Morbus Ménière	167
5.5.5.2. Infekční poruchy sluchu a rovnováhy	167
5.5.5.3. Exogenně toxické poruchy sluchu a rovnováhy	168

5.5.6. Poruchy sluchu a rovnováhy z přetížení	169
5.5.6.1. Poruchy sluchu a rovnováhy vlivem vibrací	169
5.5.6.2. Dekompresní poranění vnitřního ucha	169
5.5.6.3. Kinetózy	169
5.6. Nádory ucha	170
5.6.1. Benigní nádory ucha	170
5.6.2. Maligní nádory ucha	171
5.7. Otogenní nitrolebeční komplikace	171
5.8. Chirurgická terapie nemocí středního ucha a labyrintu	172
5.8.1. Antromastoidektomie	173
5.8.2. Atikoantrotomie. Operatio radicalis auris mediae	173
5.8.3. Chirurgie nedoslýchavosti	173
5.8.3.1. Tympanoplastiky	173
5.8.3.2. Chirurgie nedoslýchavosti u otosklerózy	174
5.9. Rehabilitace sluchu pomocí sluchadel	174
6. Poruchy hlasu a řeči	177
6.1. Poruchy hlasu	177
6.1.1. Hlasivkové dyskinéze	177
6.1.2. Mutační a hormonální poruchy hlasu	177
6.1.3. Profesionální poruchy hlasu	178
6.2. Poruchy řeči	178
6.2.1. Opožděný vývoj řeči	178
6.2.2. Poruchy výslovnosti	178
6.2.2.1. Funkční poruchy výslovnosti	178
6.2.2.2. Organické poruchy výslovnosti	179
6.2.3. Neurodynamické poruchy řeči	179
6.2.4. Akustická agnózie řeči – afázie	179
6.2.5. Dysartrie	179
7. Nemoci zevního krku	181
7.1. Lymfodennální zduření	181
7.1.1. Lymphonoditis colli	181
7.1.1.1. Lymphonoditis colli non specifica	181
7.1.1.2. Abscessus lateropharyngealis. Phlegmona colli. Thrombophlebitis v. jug. int. Mediastinitis	181
7.1.1.3. Lymfodennitidy se změnami v krevním obraze	182
7.1.1.4. Retikulocytární abscedující lymfodennitidy	183
7.1.1.5. Tuberkulóza krčních mízních uzlin	183
7.1.1.6. Acntinomycosis	183
7.1.2. Nádory mízních uzlin	183
7.1.2.1. Lymphogranuloma malignum – Morbus Hodgkin	184
7.1.2.2. Nehodgkinské lymfomy	184
7.1.2.3. Metastázy do krčních uzlin	184
7.2. Mimouzlinové zduření v oblasti krku	185
7.2.1. Anomálie a malformace v oblasti krku	185
7.2.1.1. Laterální krční píštěle a cysty	185
7.2.1.2. Mediální krční cysty	186
7.2.1.3. Malformace krku	187
7.2.2. Mimouzlinové a mimožlázové nádory krku	187
7.3. Nemoci štítné žlázy	188
7.4. Nemoci slinných žláz	188
7.4.1. Záněty slinných žláz	188
7.4.1.1. Sialoadenitis acuta	188
7.4.1.2. Sialoadenitis chronica	189
7.4.2. Sialolithiasis	189
7.4.3. Sialoadenózy	190
7.4.4. Sjögrenův syndrom. Mikuliczova nemoc	190
7.4.5. Cysty a mukokély slinných žláz	191
7.4.6. Nádory slinných žláz	191
7.4.6.1. Benigní sialomy	191
7.4.6.2. Semimaligní a maligní sialomy	191
8. ORL traumatologie	193
8.1. Poranění splanchnokrania	193
8.1.1. Poranění střední a horní etáže obličeje	193
8.1.1.1. Poranění měkkých tkání obličeje	193

8.1.1.2. Zlomeniny střední etáže obličeje – maxilofaciální zlomeniny	194
8.1.1.3. Zlomeniny horní etáže obličeje – frontobazální zlomeniny	197
8.1.1.4. Střední poranění	199
8.1.1.5. Cizí tělesa v dutině nosní a dutinách paranazálních	199
8.2. Poranění oblasti krku	199
8.2.1. Otevřená poranění měkkých tkání krku, polykacích cest a hrtanu	199
8.2.2. Uzavřená poranění polykacích cest a hrtanu	200
8.2.3. Vnitřní poranění polykacích cest a hrtanu	200
8.2.3.1. Mechanická poranění	200
8.2.3.2. Cizí tělesa v polykacích cestách	201
8.2.3.3. Cizí tělesa v dolních cestách dýchacích	202
8.2.3.4. Poleptání a opaření polykacích cest	203
8.3. Poranění ucha	204
8.3.1. Poranění zevního ucha	204
8.3.1.1. Otevřená poranění boltce	204
8.3.1.2. Othematom	205
8.3.1.3. Omrzliny a oznoženiny boltce	205
8.3.1.4. Cizí tělesa ve zvukovodu	206
8.3.2. Poranění středního ucha	206
8.3.2.1. Poranění bubínku a středního ucha tlakovým rozdílem – barotrauma	206
8.3.2.2. Luxace sluchových kůstek	208
8.3.3. Zlomeniny spánkové kosti	208
8.3.3.1. Zlomeniny tympanické kosti	208
8.3.3.2. Laterobazální zlomeniny	208
Doporučená literatura	211
Autor	212
Rejstřík	213